

VOJNICI IZ NERETVANSKOGA KRAJA U MLETAČKIM PREKOMORSKIM KOPNENIM POSTROJBAMA (18. STOLJEĆE)

Lovorka ČORALIĆ
Hrvatski institut za povijest
Zagreb, Hrvatska

UDK: 355.1(450 Venezia)“17“
DOI: 10.21857/yk3jwhndg9
Izvorni znanstveni rad
Prihvaćeno: 21. travnja 2022.

U središtu istraživanja udio je vojnika s područja Neretve u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (pješaštvo i konjaništvo) u 18. stoljeću. Istraživanje je zasnovano na gradivu iz Archivio di Stato di Venezia (fond Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli). U radu se obrađuje način spominjanja vojnika u izvorima, vremenski okvir njihova djelovanja, kao i razdioba prema uključenosti u pojedine vojne rodove. Posebno se naglašava da su u posljednjim godinama opstojanja Serenissime u profesionalne pješačke postrojbe uključivani i pripadnici teritorijalne milicije (cernide, krajine). S obzirom na to da su popisivači katkada donosili podatke o osobnim značajkama vojnika, ukazuje se na njihovu dob, trajanje službe, stas, boju kose i drugo. Ovdje razmatranim vojnicima zapovijedali su poglavito dalmatinski i bokeljski visoki časnici, te se o njima donose osnovni podatci. U radu se raščlanjuju mjesta djelovanja postrojbi u kojima su neretvanski vojnici popisivani (od Mletaka i Veneta, preko Istre, Dalmacije i Boke kotorske do Krfa). Zaključuje se da su vojnici s toga područja činili zapaženu regionalnu skupinu unutar brojčano snažnog korpusa hrvatskih vojnika u sastavu mletačkih kopnenih snaga. Na kraju rada donosi se tabelarni pregled svih do sada pronađenih i istraženih vojnika s ovoga područja.

Glavne riječi: Neretva, Mletačka Republika, vojna povijest, pješaštvo, konjaništvo, povijest 18. stoljeća.

UVOD I CILJ RADA

Profesionalne vojne postrojbe zavičajem sa šireg područja mletačkih stečevina duž istočnojadranske obale i unutrašnjosti, u vrelima nazivane *Fanti oltramaroni* (pješaštvo) i *Croati a cavallo* ili *Cavalleria Croati* (konjaništvo), u ranom su novom vijeku predstavljale jednu od okosnica kopnenih snaga Republike svetog Marka. Te su postrojbe ratovale duž mletačkih bojišta od Dalmacije do grčkih otoka, a u mirnodopsko vrijeme bile su razmještene na mletačkim posjedima od Veneta (*terraferma*) do Peloponeza. Istraživanje i znanstvena obrada njihova ustroja i djelovanja važan je prinos poznavanju

kako hrvatske tako i mletačke vojne povijesti, kao i širih sastavnica hrvatsko-mletačkih veza u ranom novovjekovlju.¹

U proteklim su godinama proučeni brojni spisi iz mletačkog Archivio di Stato di Venezia (fond: Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, dalje: RI-ASVe-0715-Inquisitori ... pubblici ruoli) i Državnog arhiva u Zadru (ponajprije fondovi Generalni providuri Dalmacije i Albanije te Bilježnici Zadra) koji nam dodatno rasvjetljavaju sastavnice iz povijesti prethodno navedenih postrojbi. U sklopu ovih istraživanja obrađeni su i predstavljeni brojni visoki mletački časnici zavičajem ponajprije iz Dalmacije i Boke kotorske je te pritom posebno raščlanjen i sastav njihova vojnog ljudstva. Jednako su tako predmet istraživanja – vezanih uz istu problematiku – bili i časnici, dočasnici i vojnici iz pojedinih gradova, manjih naselja ili regionalnih područja od Ugarske do Albanije.²

¹ O mletačkim vojnim snagama u ranom novom vijeku, posebice s obzirom na novačenja duž istočnog Jadrana podrobnije vidi recentnu literaturu te u njima pridodane dodatne bibliografske jedinice: Tea MAYHEW, *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718.*, Roma, 2008.; Tea MAYHEW, Mletački vojnik na istočnoj obali Jadrana za Kandijskog rata (1645-1669), u: *Spomenica Josipa Adamčeka* (ur. Drago Roksandić i Damir Agičić), Zagreb, 2009., 243 – 262; Domagoj MADUNIĆ, *Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645 – 1669)*, (doktorska disertacija, Central European University), Budimpešta, 2012.; Josip VRANDEČIĆ, *Borba za Jadran u ranom novom vijeku: mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi*, Split, 2013.; Nikola MARKULIN, Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki za vrijeme Morejskog rata (1684. – 1699.), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 56, Zagreb – Zadar, 2014., 91 – 142; Nikola MARKULIN, *Mletačka vojna organizacija u Dalmaciji i Boki od Morejskog rata (1684. – 1699.) do Požarevačkog mira 1718.*, (doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru), Zadar, 2015.; Nikola MARKULIN, Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki od 1700. do 1718. godine, *Povijesni prilozi*, god. 35, sv. 51, Zagreb, 2016., 159 – 196.

² Usporedi, primjerice: Lovorka ČORALIĆ, Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće), *Rijeka*, god. 18, sv. 2, Rijeka, 2013., 11 – 25; Lovorka ČORALIĆ, Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Hum: Časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 10, Mostar, 2013., 162 – 182; Lovorka ČORALIĆ, Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće), *Senjski zbornik*, god. 40, Senj, 2013., 523 – 546; Lovorka ČORALIĆ, Omišani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Omiški ljetopis*, god. 7, br. 7, Omiš, 2014., 71 – 88; Lovorka ČORALIĆ, Zagrepčani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Historijski zbornik*, god. LXVII, br. 1, Zagreb, 2014., 119 – 127; Lovorka ČORALIĆ, Krčki vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Krčki zbornik*, sv. 70, Krk, 2014., 89 – 109; Lovorka ČORALIĆ, Dubrovčani – vojnici u mletačkim pješačkim postrojbama (*fanti oltramaroni*) u 18. stoljeću, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 53/2, Zagreb – Dubrovnik, 2015., 293 – 309; Lovorka ČORALIĆ, Murterini u mletačkim kopnenim i mornaričkim postrojbama (18. stoljeće), *Murterski godišnjak*, sv. 11-12, Murter, 2015., 227 – 247; Lovorka ČORALIĆ, Vojnici iz Bosne u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Prilozi – Institut za istoriju u Sarajevu*, sv. 44, Sarajevo, 2015., 35 – 55; Lovorka ČORALIĆ, Zadarski otočani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 33, Zagreb, 2015.,

Središnje istraživačko zanimanje u ovom radu upravljeno je na udio vojnika s neretvanskog područja u postrojbama mletačkih prekomorskih pješaka i konjanika u 18. stoljeću.³ U radu će se uporabiti podatci sadržani u prethodno spomenutom mletačkom arhivskom fondu Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, kao i literatura koja može poslužiti kao dodatan usporedni materijal. Raščlanit će se brojevi udio Neretvana u mletačkom pješaštvu i konjaništvu, ukazati na vremenski okvir njihova djelovanja, fizičke značajke vojnika, njihovu uključenost u dočasničke i časničke službe, predstaviti vojni zapovjednici pukovnija i satnija u koje su bili uključeni te obraditi mjesta njihova djelovanja, odnosno popisivanja.⁴

RAŠČLAMBA ARHIVSKIH SPISA

Na početku ovoga poglavlja potrebno je sažeto kazati o načinu ubilježbe Neretvana u izvore. Popisi članova pojedinih postrojbi (satnija djelatnih unutar pukovnija) pisani su jednoobrazno. U pravilu se u popisu navodi pukovnija i njoj pripadajuće satnije, kao i njezini zapovjednici i časnički kadar. Pretežit

173 – 198; Lovorka ČORALIĆ, Splitsani – *Croati a cavallo* u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Povijesni prilozi*, god. 39, br. 59, Zagreb, 2020., 229 – 249; Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Grbljani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Istorijski zapisi*, god. LXXXVI, br. 3-4, Podgorica, 2013., 159 – 183; Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Vojnici iz Ugarske u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Scrinia Sclavonica: Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 15, Slavonski Brod, 2015., 89 – 111; Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Šibenčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 58, Zagreb – Zadar, 2016., 147 – 190; Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Novigradani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, u: *Novigrad nekad i sad* (ur. Slobodan Kaštela), Zadar, 2016., 352 – 359; Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, *Fanti oltramaringi* i *Croati a cavallo* – vojnici s otoka Ugljana u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, u: *Kali* (ur. Josip Faričić), Zadar, 2017., 163 – 178; Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Biograđani i Vranjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), u: *Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa „Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti“ održanog u Biogradu 25. travnja 2014.* (ur. Božo Došen), Zadar, 2017., 455 – 474.

³ U izvorima su ti vojnici navedeni općom oznakom *Narenta*, *Narenta Craina* i *bandiera Narenta*, bez specificiranja pojedinih naselja njihova podrijetla.

⁴ S obzirom na to da će u tabelarnom pregledu na kraju rada uz svakog vojnika i njegovu ubilježbu biti navedena signatura unutar arhivskog fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (broj svežnja, odnosno buste) u nastavku rada nećemo u svim primjerima opterećivati tekst usputnim bilježenjem svake pojedinačne signature. Također, potrebno je napomenuti da je tijekom proteklih godina obrađeno oko 50 % raspoloživog gradiva te stoga držimo da je ovaj uzorak dostatan za raščlambu i iznošenje znanstvenih zaključaka.

dio popisa čini lista običnih vojnika (*Soldati, Fanti*) te se za svakog pojedinog vojnika navodi njegovo ime, ime oca i prezime, podrijetlo te mjesto i datum izradbe popisa. Katkada su, ali u primjerima Neretvana neredovito, ubilježeni i osobni podatci vezani uz vojnike: starost (dob), visina (statura), boja kose te kod pripadnika konjaništva boja konja. Ponekad se, nadalje, bilježi i podatak o prijelazu vojnika iz jedne u drugu postrojbu, podatak o smrti te dezertiranju. U tim se slučajevima vojnik naknadno križao s prvotnog popisa. Jezik popisivanja vojnika bio je talijanski (mletački dijalekt) te su imena i prezimena često talijanizirana. Potrebno je također napomenuti da su vojnici popisivačima osobno prilazili i usmeno davali svoje podatke. Otuda nemali problemi s iskrivljavanjem prezimena koja hrvatskom jeziku nedovoljno vičnim popisivačima nisu bila razumljiva. Ovdje također moramo uzeti u obzir i činjenicu da je dio vojnika, osobito onih u profesionalnim jedinicama, u službu pristupao radi bijega od zakona, odnosno nakon počinjene kriminalne radnje u svome zavičajju. Njihovi iskazi, osobito kada je riječ o personalnim podacima, stoga su zasigurno katkada bili lažni ili iskrivljeni.

Prema do sada istraženim podacima, u spisima mletačke magistrature za novačenje Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli bilježi se 88 vojnika (pješaka i konjanika) zavičajem s neretvanskog područja. Od toga broja konjanika je 11,36 %, dočim na pripadnike pješačkih postrojbi otpada 88,64 % Neretvana (vidi: Grafikon 1). Razlog tomu možemo tražiti u činjenici da je pukovnija *Oltramarina* bilo znatno više u odnosu na konjanike koji smatrani elitnom postrojbom, njihovo je novačenje i uzdržavanje bilo skuplje, a broj profesionalnih pripadnika manji.⁵

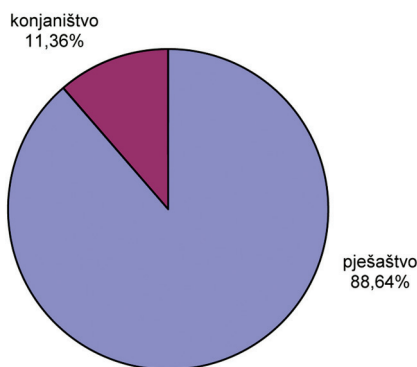
Ovdje je potrebno navesti još jedan važan razlog izrazite prevage pješaka. Naime, u posljednjim godinama opstojanja Mletačke Republike, odnosno u predečerje pobjedonosnih Napoleonovih pohoda, Kraljica mora po posljednji je puta mobilizirala brojnije vojno ljudstvo. Uz profesionalne vojnike to su, poglavito kada je riječ o hrvatskim krajevima, cernide ili krajine, prvotno pripadnici lokalnih, teritorijalnih vojnih snaga koji su – barem na kraće vrijeme – uključivani u profesionalne postrojbe.⁶ U primjeru Neretvana, kada je riječ o pješacima, na cernide otpada 38,46 % vojnika koji su mahom unovačeni od 1794. do konca 1796. godine, a njihovim su postrojbama zapovijedali neki istaknuti

⁵ Primjerice, 1789. – 1790. djelovalo je 10 pukovnija *oltramarina*, a svaka od njih brojila je devet satnija. Ukupan broj vojnika unutar tih pješačkih pukovnija iznosio je oko 400. Nasuprot tomu, u isto vrijeme djelovale su tek dvije konjaničke pukovnije; svaka je sadržavala osam satnija, a sama pukovnija ukupno je brojila nešto više od 300 vojnika. Usporedi: Francesco Paolo FAVALORO, *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi*, Venezia, 1995., 141 – 142.

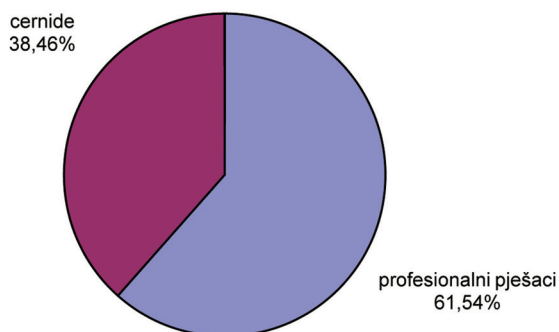
⁶ Oni su u popisima najčešće označavani kao *Narenta Craina* ili *bandiera Narenta*.

časnici kao što su, primjerice, Nikola Medin, Antonio Paravia, Jerolim Smeća i drugi. Te su postrojbe bile najčešće stacionirane u Venetu, ponajprije u vojnoj bazi na Lidu, a rjeđe duž dalmatinske obale i grčkog arhipelaga. U ovome radu, osim grafičkog prikaza koji slijedi (vidi: Grafikon 2) neretvanske cernide nećemo tretirati odvojeno jer su ipak, iako vremenski ne odviše dugo, činili, makar kao popuna, sastavni dio postrojbi *Fanti oltramarini*.⁷

GRAFIKON 1. Omjer udjela Neretvana u pješačkim i konjaničkim postrojbama

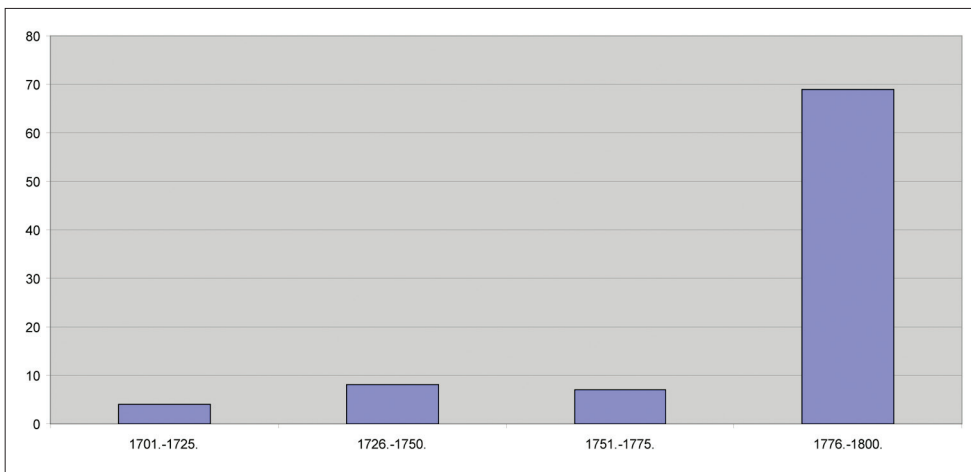

GRAFIKON 2. Omjer Neretvana zastupljenih u profesionalnim postrojbama *Fanti oltramarini* i cernidama

⁷ Podrobnije o ustroju, djelovanju i razvoju teritorijalne vojne organizacije na području Dalmacije vidi na više mjesta u bibliografskim jedinicama koje potpisuje Nikola Markulin. Radove vidi u bilješki 1 ovoga rada. Također usporedi i rad Lovorke ČORALIĆ i Nikole MARKULINA, Trogirski plemići Michieli Vitturi – visoki časnici mletačkih prekomorskih kopnenih postrojbi u drugoj polovici 18. stoljeća, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 61, Zagreb – Zadar, 2019., 361 – 405 (posebice na 368 – 371).

Iako se kontinuirano bilježe tijekom cijelog 18. stoljeća, raščlamba spisa prema godinama, odnosno pojedinim vremenskim odsječcima spominjanja Neretvana u mletačkom pješaštvu i konjaništvu odaje ono što smo izrekli u prethodnom dijelu rada. Prateći, naime, vremenske odsječke (po 25 godina) unutar istog stoljeća, opažamo da je broj Neretvana u razdoblju od 1700. do 1725. bio vrlo malen. Tijekom idućih 50 godina njihov se broj povećava, ali svoju punu ekspanziju postiže od oko 1775. do 1800. godine, odnosno, kako je prethodno rečeno, u posljednjim godinama opstojanja Mletačke Republike. Razloge tomu prethodno smo naveli te ovdje samo možemo naglasiti da je tada brojna prisutnost cernida pridonijela činjenici da su Neretvani najzastupljeniji u mletačkim kopnenim postrojbama, ponajprije u pješaštvu, na samom izmaku stoljeća (vidi: Grafikon 3).

GRAFIKON 3. Vremenski okvir zabilježbe Neretvana u mletačkim kopnenim postrojbama

U svezi s prethodnim osvrtom na vremenski okvir spominjanja neretvanskih vojnika, potrebno je ukratko nešto kazati i o najstarijem, odnosno najmlađem (najrecentnijem) datiranom upisom. Kada je riječ o konjanicima, oni se učestalo bilježe tijekom Drugog morejskog rata. Stoga i najstariji upisi o njima datiraju iz toga vremena, a riječ je o 1717. godini. U oba je primjera riječ o popisivanju u Sutomišćici na otoku Ugljanu (20. travanj), a tada su zabilježeni kapetan u pričuvi (*capitan riformato*) Josip Matijin Smolić i Ivan Petrov Tešević, obojica u vojnici u sastavu satnije kapetana Antuna Fenzija (pukovnika Nikole Divnića). Najmlađi zabilježen upis jednog neretvanskog konjanika odnosi se na Franu Lovrina Grmoju, 1758. godine pripadnika osobne satnije pukovnika te potom

bojnika vojske i glavnog zapovjednika hrvatskog konjaništva (*sargente maggiore di battaglia e soprintendente alla Cavaleria*) Franje Buće. U primjeru pješaka opažamo izrazite, ali i očekivane nesrazmjere. Najstariji spomen jednog neretvanskog pripadnika postrojbe *Fanti oltramarini* bilježimo 1726. godine (Jakov Mihovilov Jurašin i Mijo Pavlov Karačević), a oba su vojnika popisana na Krfu 1. ožujka u satniji bojnika Ivana Krapovića (pukovnja Ivana Kumbata). Neretvanske pješake bilježimo i u idućim desetljećima 18. stoljeća, ali je – kako je razvidno iz prethodnog pregleda vremenskog okvira njihova popisivanja – njihova izrazita brojnost zabilježena u posljednjim godinama opstojanja Serenissime, točnije od 1794. do konca 1796. godine. U tim je primjerima (četrdesetak upisanih vojnika) riječ o cernidama koje su, kako je navedeno, u velikom broju bile unovačene posljednjih godina stoljeća. Uz same Mletke (Lido), najčešće su bili stacionirani u Bresciji i Veroni, a ponajprije su bili pripadnici pukovnja kojima su zapovijedali Nikola Medin, Antonio Paravia i Jerolim Smeća.⁸

Zanimljivo se osvrnuti i na dužinu službe pojedinih vojnika. Za pješake, koji su najčešće spomenuti samo u jednom navratu, takav podatak ne možemo pratiti u nekom određenom vremenskom kontinuitetu. Iznimka su pripadnici cernida koji su unovačeni pred sam kraj opstojanja Mletačke Republike te se – u više primjera – isti vojnici bilježe od sredine srpnja do posljednjeg dana 1796. godine. Kada je riječ o konjanicima, kojih je u primjeru Neretvana bilo znatno manje, jedini vojnik kojemu se može pratiti višegodišnja služba (15 godina; od 1758. do 1773.) vojna je karijera spomenutog Frane Lovrina Grmoje, pripadnika osobne satnije pukovnika te potom bojnika vojske i glavnog zapovjednika hrvatskog konjaništva Franje Buće.

Obični vojnici (*Soldati*) u mletačkom profesionalnom pješaštvu i konjaništvu, kao i u dijelu ljudstva koji je činio teritorijalnu obranu ili cernide, činili su pretežit dio strukture postrojbi u koje su bili uključeni Neretvani. Ipak, izvori bilježe i nekolicinu vojnika iz ovoga kraja koji su obnašali (do)časničke činove ili bili prisutni u specijaliziranim službama (glazbena pratnja, duhovne osobe) pri njima pripadajućoj satniji. Kada je riječ o pripadnicima konjaničkih snaga, kao kapetan u pričuvu bilježi se već spomenuti Josip Matijin Smolić, popisano u ratno doba (1717. – 1718.) u Sutomišćici i Zadru. U konjaničkim je snagama djelovao i timpanist (*timpano*) Pavao Mijin Karačević, pripadnik osobne satnije pukovnika

⁸ Ponajprije su zabilježeni u Veroni (15. srpanj 1796.) i Mletcima (31. prosinac 1796.). S obzirom na to da je istog dana popisano veliki broj cernida zavičajem s neretvanskog područja, njihova imena ovdje nećemo navoditi jer su razvidna iz priloga, odnosno tabelarnog popisa svih vojnika na kraju rada.

Šimuna Benje (Zadar, 1774.). U pješačkim se jedinicama kao kaplar (*caporal*) spominje Mijo Pavlov Karačević (satnija bojnika Ivana Krapovića, pukovnika Ivana Kumbata, Krf, 1726.), vjerojatno otac prethodno spomenutog pripadnika konjaničke glazbene pratnje. Naposljetku, specijaliziranu službu u pješačkoj postrojbi obnašao je svećenik (*cappellano*) Stjepan *de Narenta*, upisan u osobnoj satniji pukovnika Antuna Kumbata u Mletcima 1748. godine.

Članovi obitelji Karačević bilježe se, kako je prethodno rečeno, kao pripadnici različitih rodova mletačkih prekomorskih postrojbi. Uz njih, opažamo još nekoliko Neretvana za koje s većom ili manjom sigurnošću možemo potvrditi da su bili u bliskim rodbinskim odnosima, a ponajprije su pripadali pješačkim jedinicama. U dva primjera zasigurno znamo (na osnovi imena oca i istodobnosti djelovanja) da su Miho i Petar Arnaut, sinovi Aćima – popisani u osobnoj satniji pukovnika Jerolima Smeće (Brescia: 12. kolovoza 1794.) – bili braća. Istovjetan slučaj opažamo i u primjeru vojnika Luke i Mate (sinovi Bastijana) Pavlovića, pripadnika satnije kapetana Marka Antuna Scutarija (pukovnika Nikole Scutarija, Kotor, 30. rujna 1793.). Istodobno su (Mletci, na Silvestrovo 1796., satnija kapetana Jerolima Franje Michielija Vitturija, pukovnika Nikole Medina) popisani Andrija Lukin Cvitanović i njegov prezimenjak Juraj Ivanov te je – iako su im očevi različiti – očito da su bili u bliskoj rodbinskoj vezi. Iz obitelji Dulum bilježe se tri člana. Svi su popisani u Bresciji 12. kolovoza 1794. (osobna satnija pukovnika Jerolima Smeće), ali su im imena očeva različita (Bartol Mihovilov, Ivan Tomin i Mate Nikolin). Na Silvestrovo 1796. u Mletcima su popisani Josip Ivanov Marojević⁹ i Lovro Jakovljević Marojević. I ovdje je vjerojatno riječ o bliskim rođacima, ali je zanimljivo da je Josip Ivanov pripadnik cernida (osobna satnija pukovnika Nikole Medina), dočim je Lovro Jakovljević profesionalni pješak u satniji kapetana Nikole Bolice (pukovnika Antonija Paravije). Naposljetku, iz bliskih su obitelji vjerojatno bili i prethodno spomenuti kapetan Josip Matijin Smolić, kao i Nikola Šimunov. Potonji je popisani u satniji kapetana Lovre Radoša (pukovnika Jurja Radoša) u Bresciji 1727. godine te tako vrijeme i mjesto popisivanja nisu istovjetni.

Jednu od sastavnica ovoga istraživanja čini i raščlamba Neretvana prema njihovim dobnim i fizičkim karakteristikama. Podatci o tome upisivani su rijetko, ali je na osnovi raspoloživog uzorka moguće iskazati određena zapažanja.¹⁰

⁹ Josip Ivanov popisani je i 15. srpnja 1796. (Verona).

¹⁰ Ovdje je potrebno napomenuti da je nemali broj Neretvana unovačen (privremeno) iz sastava teritorijalnih snaga. Oni su bili pridodani profesionalnim postrojbama koncem samog opstanka *Serenissime*, kada se prilikom popunjavanja pridavalo manje pozornosti osobnim značajkama pojedinih vojnika.

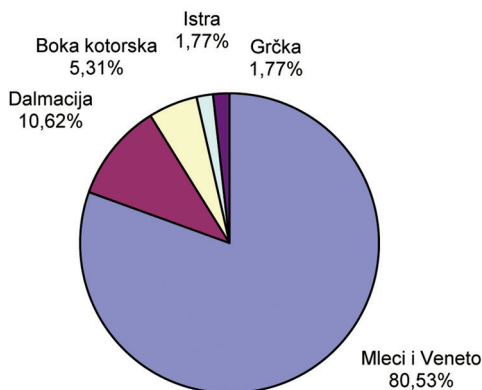
Kada je riječ o dobi neretvanskih vojnika, izvori kojima raspolažemo ne donose podatke o konjanicima. Razlog tomu može se naslutiti u činjenici da ih je, kada je riječ o ovoj regionalnoj skupini, bilo vrlo malo. Ono što tek možemo pretpostaviti, usporedbom sa širim uzorkom hrvatskih vojnika u mletačkom konjaništvu, da je njihov prosjek godina bio nešto veći u odnosu na pješake. U primjeru pješačkih vojnika iz neretvanskog kraja samo se u nekoliko primjera (riječ je o profesionalnim vojnicima, a ne o cernidama) bilježi njihova dob, a prosjek godina iznosio je 30. Najmlađi zabilježeni vojnik u ovome rodu bio je 23 godine star Ivan Vidaković, pripadnik satnije kapetana Koleandra Corponesea (pukovnija bojnika vojske Petra Corponesea), upisan u Zadru 1728. godine. Najstariji Neretvanin u postrojbi *Fanti oltramaringi* bio je Mijo Karačević (37 godina), zabilježen na Krflu 1726. godine u satniji bojnika Ivana Krapovića (Ivan Maina) djelatnoj u sastavu pukovnije Ivana Kumbata.

Relativno oskudno i jednoobrazno bilježenje osobnih podataka Neretvana opažamo i u primjeru njihovih tjelesnih obilježja. Stoga, kada je riječ o visini (staturi) vojnika, taj je podatak zabilježen samo u nekoliko primjera, pri čemu su – kako je to i bilo najčešće – popisivači vojnike opisivali kao osobe srednjeg rasta (*ordinario*).¹¹ U primjeru Neretvana vojnike visokog (*alto*) i nižeg stasa (*basso*) prema dosadašnjim istraživanjima ne bilježimo. Jednako su tako sažeti i podaci o boji kose pojedinih vojnika te stoga kao jedine konkretne primjere možemo navesti spomenute vojnike Franu Grmoju i Ivana Vidakovića koji su opaženi kao smeđokosi (*castagno*). Naposljetku, kada je riječ o boji konja koje su zaduživali Neretvani prisutni u postrojbama *Croati a cavallo*, konkretan opis nalazimo u primjerima Frane Grmoje koji je zaduživao dorata (*bai, bai*),¹² kao i Antuna Kučara (vranac – *mor, mor*).

Mletačke pješačke i konjaničke postrojbe bile su tijekom 18. stoljeća, a osobito okončanjem posljednjeg mletačko-osmanskog rata (1714. – 1718.), raspoređene u glavna vojna uporišta *Serenissime*. To su ponajprije bili gradovi odnosno utvrde duž mletačkog kopnenog posjeda diljem Veneta (Mletci – Lido, Vicenza, Padova, Treviso, Palmanova, Verona, Bergamo, Udine i druga), vodeća uporišta duž istočnog Jadrana (Zadar, Split, Kotor) te nakon Požarevačkog mira 1718. godine preostale mletačke stečevine u grčkom arhipelagu. Pukovnije i satnije bile

¹¹ Izrijekom su to konjanik Frane Lovrin Grmoja koji je kao vojnik srednjeg rasta upisan 1762. godine (osobna satnija bojnika vojske i glavnog nadzornika hrvatske konjice Franje Buće), kao i prethodno spomenuti pješak Ivan Vidaković.

¹² Primjer Frane Grmoje pokazuje kako su popisivači, ako su podrobnije iznosili podatke o dotičnom vojniku, navodili sve bitne značajke. Nažalost, takve primjere u slučaju neretvanskih vojnika bilježimo vrlo rijetko.

GRAFIKON 4. Mjesta popisivanja neretvanskih vojnika

su vrlo mobilne te se pojedine satnije bilježe na raznim lokacijama. Statistički promatrano (vidi: Grafikon 4), neretvanski se vojnici, odnosno njihove postrojbe najčešće bilježe na području Veneta – u Mletcima i duž mletačkih gradova diljem *terraferme* (80,53 % u omjeru svih spomenutih mjesta popisivanja satnija i pukovnija). Unutar toga područja prevagu imaju Mletci, odnosno tamošnja vojna baza na Lidu. Osim glavnog grada Republike svetog Marka, na tome se području kao mjesta stacioniranja postrojbi u kojima su djelovali neretvanski pješaci i konjanici bilježe (iako u manjem broju primjera u odnosu na glavni grad Republike svetog Marka) još i Brescia i Verona, a u pojedinačnim primjerima zapažaju se i Padova, Udine i Treviso. Gradovi i utvrde u Dalmaciji su u postotnom omjeru djelovanja vojnika s područja Neretve zastupljeni s 10,62 %. Prednjačio je Zadar, onovremena dalmatinska prijestolnica te ujedno i najsnažnije mletačko vojno-strateško uporište na istočnom Jadranu,¹³ dočim se od drugih gradova i utvrda bilježi još samo Split. Kada je riječ o Boki, Neretvani su zabilježeni isključivo u Kotoru (5,31 %), glavnom gradu mletačke pokrajine (*Albania Veneta*) koji je tijekom 18. stoljeća predstavljao vodeću mletačku obrambenu utvrdu prema osmanskim posjedima u neposrednom zaleđu. Naposljetku, u nekoliko se primjera (po 1,77 %) kao mjesto popisivanja navode istarski Poreč te otok Krk.

Završna sastavnica iz povijesti djelovanja neretvanskih vojnika u mletačkim kopnenim postrojbama odnosi se na pukovnije u kojima su djelovali. Njima su zapovijedali visoki časnici zavičajem ponajprije s istočnojadranske obale, nerijetko odvjetcji obitelji koje su stoljećima aktivno sudjelovale u mletačkoj

¹³ U dva je primjera, a riječ je o pripadnicima konjaničkih postrojbi, kao mjesto njihova popisivanja zabilježena i Sutomišćica na otoku Ugljanu.

vojsci i čiji su životopisi važna sastavnica razumijevanja kako vojne povijesti hrvatskog uzmorja, tako i hrvatsko-mletačkih odnosa u cjelini. O nekima od njih je u historiografiji već pisano, a neki su još uvijek predmet budućih istraživačkih obrada. Na ovome mjestu, ne težeći ponavljanju podataka iz nekih prethodnih radova, želimo ukratko navesti njihova imena i iznijeti osnovne podatke (znanstvene radove, kao i signature iz arhivskog fonda u kojima su zabilježeni) koji se odnose na njihovu vojnu karijeru visokih časnika u profesionalnim jedinicama *Serenissime* tijekom 18. stoljeća. Kada je riječ o pješačkim postrojbama (*Fanti oltramarini*) izdvajaju se Dalmatinci, otac i sin Ivan i Antun Kumbat (zavičajno podrijetlo su Kaštela),¹⁴ Trogirani Vicko Michieli Vitturi,¹⁵ zatim pukovnik Nikola Scutari¹⁶ te dalmatinski časnici talijanskog podrijetla Antonio Paravia¹⁷ i Petar Corponese.¹⁸ Zapažen je, kada je riječ o neretvanskim pješacima, i nemali broj visokih časnika podrijetlom iz Boke kotorske ili šireg područja današnjeg crnogorskog primorja. To su Nikola Medin,¹⁹ Benedikt Paskvali,²⁰ Jerolim Smeća,²¹ Tripun Štukanović²² te

¹⁴ O članovima obitelji Kumbat podrobnije vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Pukovnici, bojnici, kapetani – časnici iz kaštelanske obitelji Kumbat u službi Mletačke Republike (18. stoljeće), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 57., Zagreb – Zadar, 2015., 145 – 183. Gradivo o njihovu vojnom djelovanju pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 546-550.

¹⁵ L. ČORALIĆ, N. MARKULIN, Trogirski plemići Michieli Vitturi, 361 – 405. Gradivo o vojnom djelovanju Vicka Michieli Vitturija pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 604A, 643 – 646.

¹⁶ Gradivo o vojnom djelovanju pukovnika Nikole Scutarija pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 643, 697 – 701.

¹⁷ Gradivo o vojnom djelovanju pukovnika Antonija Paravije pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 671.

¹⁸ Gradivo o vojnom djelovanju bojnika vojske Petra Corponesea pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 551 – 552.

¹⁹ Gradivo o vojnom djelovanju pukovnika Nikole Medina pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 650 – 655.

²⁰ O Benediktu Paskvaliju podrobnije vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Nikola MARKULIN, Kotorski plemić Benedikt Paskvali (1704. – 1790.) – zapovjednik mletačkih prekomorskih pješačkih postrojbi, *Acta Histriae*, god. 26, sv. 2, Koper, 2018., 393 – 428. Gradivo o vojnom djelovanju pukovnika Benedikta Paskvalija pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, 671 – 675.

²¹ Podrobnije o Jerolimu Smeći vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Jerolim Smeća – pukovnik mletačkih prekomorskih pješačkih postrojbi (druga polovica 18. stoljeća), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 59, Zagreb – Zadar, 2017., 289 – 314. Gradivo o vojnom djelovanju Jerolima Smeće pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 702.

²² Podrobnije o Tripunu Štukanoviću vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Maja KATUŠIĆ, Peraštanin Tripun Štukanović (+ 1769) – pukovnik mletačkih oltramarina, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 50, Zagreb – Dubrovnik, 2012., 385 – 410. Gradivo o vojnom djelovanju Tripuna Štukanovića pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 703.

Antun Marković, zavičajem s područja Budve.²³ U primjeru konjaničkih vojnih zapovjednika u sastavu čijih su pukovnija djelovali Neretvani prednjače visoki časnici iz Dalmacije. Izdvajaju se odvjetci uglednih zadarskih obitelji Benja (Luj Karlo i Šimun),²⁴ Nassi (Šimun)²⁵ i Pellegrini (Šimun),²⁶ šibenski plemić Nikola Divnić,²⁷ kao i plemić iz Trogira Juraj Radoš,²⁸ a primjer uglednog bokeljskog visokog časnika (*sargente maggiore di battaglia e soprintendane alla Cavalleria*) odnosi se na Franju Buću.²⁹

ZAKLJUČAK

Tijekom prošlih stoljeća važnu je sastavnicu u hrvatsko-mletačkim odnosima imao udio Hrvata u mletačkim vojnim postrojbama. Na različite načine prisutni u mletačkoj kopненоj vojsci i mornarici, još od razdoblja srednjeg vijeka, Hrvati su u doba mletačko-osmanskih ratova, posebice u 17. i 18. stoljeću, činili jednu od okosnica vojnih snaga *Serenissime*. Nastavljajući se na prethodna istraživanja, ponajprije zasnovana na gradivu iz Državnog arhiva u Mletcima, u ovome smo prilogu pokušali predstaviti djelovanje vojnika zavičajem iz neretvanskog kraja u profesionalnim kopnenim postrojbama *Fanti oltramarini* (pješaštvo) i *Cavalleria Croati* ili *Croati a cavallo* (konjaništvo). Rad je zasnovan na iščitavanju i raščlambi neobjavljenog arhivskog gradiva iz središnje mletačke pismohrane (fond mletačke državne magistrature za novačenje pod nazivom *Inquisitori*

²³ Podrobnije o Antunu Markoviću vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Nikola MARKULIN, Vojni inženjer Antun Marković (u. 1767.) i njegova pješačka pukovnija, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 60, Zagreb – Zadar, 2018., 167 – 204. Gradivo o vojnom djelovanju Antuna Markovića pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 634 – 639.

²⁴ Gradivo o vojnom djelovanju Luje Karla i Šimuna Benje pohranjeno je u: RI-ASVe-0715- Inquisitori ... pubblici ruoli, Cavalleria Croati, b. 770, 774 – 781.

²⁵ Podrobnije vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Zadarski patricij Šimun Nassi – pukovnik hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci (početak 18. stoljeća), *Povijesni zbornik – godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe*, god. IV, br. 5, Osijek, 2012., 7 – 31. Gradivo o vojnom djelovanju Šimuna Nassija pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 824-825.

²⁶ Gradivo o vojnom djelovanju Šimuna Pellegrinija pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 826.

²⁷ Podrobnije vidi u: Lovorka ČORALIĆ, Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 54, Zagreb – Zadar, 2012., 125 – 145. Gradivo o vojnom djelovanju Nikole Divnića u činu pukovnika pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 807 – 809.

²⁸ Gradivo o vojnom djelovanju Jurja Radoša pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 824 – 826.

²⁹ Gradivo o vojnom djelovanju Franje Buća u činu pukovnika i zapovjednika hrvatske konjice pohranjeno je u: RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 782 – 786.

sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli). S obzirom na sačuvanost gradiva, istraživanje obuhvaća isključivo 18. stoljeće, posljednji vijek opstojanja Mletačke Republike. Na osnovi navedenog gradiva koje sadrži sastave vojnog ljudstva rečenih vojnih rodova (grupiranih unutar pukovnija i njima pripadajućih satnija), ovdje je istražen udio vojnika zavičajem s neretvanskog područja u kontekstu načina ubilježbe u vrelima, vremenskog okvira njihova spominjanja, podijeljenost na pojedine vojne rodove, trajanje vojne službe, kao i na – ako su to vrela dopuštala sadržavanjem konkretnih podataka – njihove dobne i tjelesne značajke. Iz istraženog je razvidno da su Neretvani u mletačkim kopnenim postrojbama bili prisutni tijekom cijelog 18. stoljeća. Prevladavali su pješaci, osobito koncem samog stoljeća, kada je Mletačka Republika, po posljednji puta u svojoj povijesti, poduzela značajna i brojčano opsežna novačenja ljudstva sa svojih stečevina kojima je tada pripadao i neretvanski kraj. Stoga Neretvane u mletačkoj vojsci izrazito učestalo bilježimo u razdoblju od 1794. do konca 1796. godine, a tada je u velikoj mjeri – uz profesionalne vojnike – riječ o pripadnicima lokalnih, teritorijalnih snaga (cernide, krajine) koji su se, barem privremeno, priključivali aktivnom sastavu profesionalnih vojnika. Neretvani su, kako kazuju izvori, najčešće bili obični vojnici (*Soldati, Fanti*), a tek su rjeđe obnašali (do) časničke činove ili neku specijaliziranu službu unutar postrojbe (primjerice, glazbena pratnja). Podatci o njihovoj dobi i tjelesnim značajkama oskudni su, odnosno neredovito bilježeni u izvorima. Ipak, unatoč reduciranom uzorku, možemo opaziti da su vojnici iz neretvanskog kraja najčešće bili stari oko 30 godina, smeđokosi su i srednjeg rasta te se takvi podatci uklapaju i u opću, širu sliku hrvatskih vojnika toga vremena. Ponekad su bili iz istih obitelji (otac i sin, braća, rođaci), a dužina njihove vojne službe – uz malobrojne iznimke – najčešće je trajala vrlo kratko. Neretvani su, poput drugih pripadnika mletačkih profesionalnih postrojbi, bili dio mobilnih vojnih snaga i stacionirani su, tijekom trajanja njihove službe, od mletačkih posjeda u Venetu, preko Istre, Dalmacije i Boke kotorske do grčkog arhipelaga. Njihovim su jedinicama zapovijedali visoki vojni časnici zavičajem iz Dalmacije i Boke kotorske, najčešće odvjetci obitelji koje su stoljećima davale visoke časnike u mletačkoj vojsci.

Ovaj rad, zasnovan na proučavanju dostatnog uzorka obrađenog gradiva, zasigurno ne teži cjelovitosti. Ovdje se pokušao rasvijetliti udio jedne od brojnih hrvatskih regionalnih skupina u mletačkoj vojsci i ukazati na još jedan djelić mozaika iz hrvatsko-mletačkih odnosa kroz povijest. Zasigurno će dodatna istraživanja u arhivskim ustanovama u Hrvatskoj i Italiji ovu problematiku dodatno upotpuniti.

PRIOG 1. Zbirni popis do sada istraženih vojnika s neretvanskog područja u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću.³⁰

osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto podrijetla	rod vojske	dob	stas	boja kose	konj	satnija (zapovjednik)	pukovnija (zapovjednik)	mjesto i datum popisa	busta	Napomena
1	Arnaut, Miho	Aćim	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
2	Arnaut, Petar	Aćim	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
3	Babić, Marko	Petar	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
4	Biošić, Ivan	Nikola	Neretva	pješništvo					kapetan Jacint Mattiazzi	pukovnik Nikola Medin	Kotor, 10.4.1791.	b. 651.	
5	Boras, Šimun	Ivan	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
5	Boras, Šimun	Ivan	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
6	Bubre, Juraj	Vid	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
7	Bugar, Martin	Vid	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> . Preminuo 17.12.1796. te je naknadno prekršten.
8	Bustač, Paško	Toma	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
9	Čestić/Čestić, Šime	Luka		konjaništvo					kapetan Lovro Radoš	pukovnik Juraj Radoš	Verona, 8.10.1724.	b. 826.	
10	Crnogorac, Krsto	Šime	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
11	Cvitanović, Andrija	Luka	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	

³⁰ Vojnici se navode abecednim slijedom, a uz osnovne podatke (prezime, ime, ime oca, zavičajno podrijetlo), navode se satnije i pukovnije unutar kojih su djelovali (navedene su prema imenima njihovih zapovjednika), vojni čin, osobne karakteristike (dob, stas, boja kose), mjesto i datum popisivanja te signatura (broj svežnja, odnosno buste) unutar arhivskog fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli u Archivio di Stato di Venezia. Za pripadnike cernida, koji su bili uključeni u sastav profesionalnih pješničkih postrojbi, taj je podatak također naveden.

12	Cvitanović, Juraj	Ivan	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
13	Čiljegal (Chiliegghal), Petar	Lovro	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
13	Čiljegal (Chiliegghal), Petar	Lovro	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
14	Čulić, Boško	Petar	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
15	Čuprić, Jure	Andrija	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
16	Darovac, Antun	Andrija	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
17	Dolić, Aleksandar	Marko	Neretva	pješništvo					kapetan Aleksandar Rado	pukovnik Tripun Štukanović	Mleci, 30.4.1762.	b. 703.	
18	Dolić, Ivan	Ilija	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
19	Dropulić, Ivan	Juraj	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
19	Dropulić, Ivan	Juraj	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
20	Dulum, Bartol	Mihovil	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
21	Dulum, Ivan	Toma	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
22	Dulum, Mate	Nikola	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
23	Erceg, Stipan	Ivan	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
24	Franić, Josip	Jakov	Neretva	pješništvo					kapetan Marko Antivari	pukovnik Vicko Michieli Vitturi	Kotor, 30.9.1793.	b. 644.	
25	Frleta/Prleta, Blaž	Nikola	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
25	Frleta/Prleta, Blaž	Nikola	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
26	Grgić, Josip	Juraj	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	

27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo			dorat	pukovnik Franjo Buča	pukovnik Franjo Buča	Padova, 10.11.1758.	b. 782.	
27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo			dorat	pukovnik Franjo Buča	pukovnik Franjo Buča	Brescia, 1.4.1759.	b. 782.	
27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo		sred-njegara	dorat	bojnik vojske Franjo Buča	bojnik vojske Franjo Buča	Brescia, 1.1.1762.	b. 783.	
27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo			dorat	bojnik vojske Franjo Buča	bojnik vojske Franjo Buča	Zadar, 1.1.1765.	b. 784.	
27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo			dorat	bojnik vojske Franjo Buča	bojnik vojske Franjo Buča	Kotor, 1.9.1768.	b. 784.	
27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo			dorat	bojnik vojske Franjo Buča	bojnik vojske Franjo Buča	Zadar, 1.9.1771.	b. 784.	
27	Grmoja, Franc	Lovre	Neretva	konjaništvo			dorat	bojnik vojske Franjo Buča	bojnik vojske Franjo Buča	Split, 4.11.1773.	b. 786.	
28	Ivović, Petar	Lovro	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
28	Ivović, Petar	Lovro	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
29	Jerković, Grgur	Filip	Neretva	pješništvo				kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
30	Jović, Ivan	Stipan	Neretva	pješništvo				pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
31	Jurašin, Jakov	Mihovil	Neretva	pješništvo	30			bojnik Ivan Krapović (Majna)	pukovnik Ivan Kumbat	Krf, 1.3.1726.	b. 546.	
32	Kadijević, Šime	Luka	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
32	Kadijević, Šime	Luka	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
33	Karačević, Mijo	Pavao	Neretva	pješništvo / kaplar	37			bojnik Ivan Krapović	pukovnik Ivan Kumbat	Krf, 1.3.1726.	b. 546.	
34	Karačević, Pavao	Mijo	Neretva	konjaništvo / timpanist				pukovnik Šimun Benja	pukovnik Šimun Benja	Zadar, 31.7.1774.	b. 776.	
35	Karamatić, Vid	Martin	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
35	Karamatić, Vid	Martin	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
36	Kesić, Jakov	Petar	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> . Preminuo 24.10.1796. te je naknadno prekrizhan.
37	Klucce, Mate	Mitar	Neretva	pješništvo				pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	

38	Kučar (Cuchiar), Antun	Matija	Neretva	konjaništvo				vranac	pukovnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Lujo Karlo Benja	Verona, 10.5.1754.	b. 775.	
39	Kuljarić, Antun	Matija	Neretva	konjaništvo					potpukovnik Lovro Radoš	pukovnik Šimun Pellegrini	Brescia, 30.4.1747.	b. 826.	
40	Letinić, Miho	Marko	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
41	Markota, Juraj	Ivan	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
42	Maro, Tadija	Antun	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
43	Marojević, Josip	Ivan	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
43	Marojević, Josip	Ivan	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
44	Marojević, Lovro	Jakov	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
45	Martis, Jakov	Martin	Neretva	pješništvo					bojnik Ivan Krapović	pukovnik Ivan Kumbat	Poreč, 14.4.1734.	b. 548.	
46	Mašić, Miho	Antun	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
47	Medak, Marin	Josip	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
48	Milošević, Antun	Stjepan	Neretva	pješništvo					pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	Udine, 30.6.1759.	b. 635.	Naknadno prekršten.
49	Musolin/ Musulin, Franc	Martin	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
49	Musolin/ Musulin, Franc	Marin	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
50	Nikolas/ Nikolus, Andrija	Karlo	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta</i> .
50	Nikolas/ Nikolus, Andrija	Karlo	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
51	Nikolić, Križan	Šimun	Neretva	pješništvo					pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	Zadar, 20.11.1753.	b. 634.	
52	Obrvan, Grgur	Luka	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
53	Ostojić, Ante	Miho	Neretva	pješništvo					kapetan Petar Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.5.1793.	b. 652.	

54	Palinić, Martin	Antun	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
55	Pauletić, Antun	Vid	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i>
55	Pauletić, Antun	Vid	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
56	Pavlović, Luka	Bastijan	Neretva	pješništvo					kapetan Marko Antun Scutari	pukovnik Nikola Scutari	Kotor, 30.9.1793.	b. 701.	
57	Pavlović, Mate	Bastijan	Neretva	pješništvo					kapetan Marko Antun Scutari	pukovnik Nikola Scutari	Kotor, 30.9.1793.	b. 701.	
58	Prtenica, Grgo	Andrija	Neretva	pješništvo					kapetan Jerolim Šmeća	pukovnik Benedikt Paskvali	Treviso, 2.12.1765.	b. 671.	
59	Prusac, Antun	Antun	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i>
59	Prusac, Antun	Antun	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
60	Puljak, Šimun	Toma	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i> Preminuo 6.11.1796. te je naknadno prekrižen.
61	Radoš, Stjepan	Andrija	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i>
61	Radoš, Stjepan	Andrija	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
62	Rončević, Grgur	Petar	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i> Preminuo 1.12.1796. te je naknadno prekrižen.
63	Rončević, Nikola	Dujam	Neretva / Krajina	pješništvo / cernida					kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
64	Rustić, Josip	Pavao	Neretva	konjaništvo					pukovnik Šimun Nassi	pukovnik Šimun Nassi	Zadar, 1.3.1718.	b. 825.	
65	Sentić, Antun	Marko	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i>

65	Sentić, Antun	Marko	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
66	Simarević, Mijo	Mihovil	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
67	Sirčen, Stipan	Franc	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
68	Slujurić, Ivan	Ante	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
69	Smolić, Josip	Matija	Neretva	konjaništvo / kapetan u pričuvi					kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić	Sutomišćica, 20.4.1717.	b. 808.	
69	Smolić, Josip	Matija	Neretva	konjaništvo / kapetan u pričuvi					kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić	Zadar, 1.3.1718.	b. 808.	Naknadno prekrižen.
70	Smolić, Nikola	Šimun	Neretva	konjaništvo					kapetan Lovro Radoš	pukovnik Juraj Radoš	Brescia, 4.8.1727.	b. 826.	
71	Sočivica, Juraj	Antun	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i>
71	Sočivica, Juraj	Antun	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
72	Stjepan iz Neretve (da Narenta)			pješništvo / kapelan					pukovnik Antun Kumbar	pukovnik Antun Kumbar	Mleci, 29.6.1748.	b. 550.	
73	Sturme, Mihovil	Ivan	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
74	Sunić, Matija	Mihovil	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
75	Šparčić, Ivan	Ivan	Neretva	pješništvo					pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
76	Štiljak, Stjepan	Matija	Neretva	pješništvo					kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
77	Talajić, Mijo	Šime	Neretva	pješništvo					kapetan Marko Antun Scutari	pukovnik Nikola Scutari	Kotor, 30.9.1793.	b. 701.	
78	Tešević, Ivan	Petar	Neretva	konjaništvo					kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić	Sutomišćica, 20.4.1717.	b. 808.	
78	Tešević, Ivan	Petar	Neretva	konjaništvo					kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić	Split, 5.5.1718.	b. 808.	
79	Uršulić, Juraj	Andrija	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera Narenta.</i>
79	Uršulić, Juraj	Andrija	Neretva	pješništvo / cernida					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
80	Vesić, Martin	Franc	Neretva	konjaništvo					pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Zadar, 25.3.1792.	b. 651.	

81	Vidaković, Ivan	Ivan	Neretva	pješništvo	23	sred- njega rasta	sme- do- kos	kapetan Koleandro Corponese	bojnik vojske Petar Corponese	Zadar, 18.3.1728.	b. 552.	
82	Vincislav, Stanislav	Matija	Neretva	pješništvo				bojnik Ivan Krapović	pukovnik Ivan Kumbat	Porč, 14.4.1734.	b. 548.	
83	Virnjon (Virnogn), Marijan	Matija	Neretva	pješništvo				pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
84	Vištica, Miho	Nikola	Neretva	pješništvo				kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	
85	Vuković, Ivan	Andrija	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Verona, 15.7.1796.	b. 653.	Naveden kao pripadnik <i>bandiera</i> <i>Narenta</i> .
85	Vuković, Ivan	Andrija	Neretva	pješništvo / cernida				pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
86	Zagančić, Gabrijel	Marko	Neretva (Krajina)	pješništvo / cernida				kapetan Jerolim Franjo Michieli Vitturi	pukovnik Nikola Medin	Mleci, 31.12.1796.	b. 654.	
87	Zorin, Jure	Lazar	Neretva	pješništvo				pukovnik Jerolim Smeća	pukovnik Jerolim Smeća	Brescia, 12.8.1794.	b. 702.	
88	Žunić, Dujam	Baldo	Neretva	pješništvo				kapetan Nikola Bolica	pukovnik Antonio Paravia	Mleci, 31.12.1796.	b. 671.	

IZVORI I LITERATURA

IZVORI:

Repubblica Italia, Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (RI-ASVe-0715, Inquisitori ... pubblici ruoli).

LITERATURA:

- ČORALIĆ, Lovorka, Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (Cavalleria Croati), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 54, Zagreb – Zadar, 2012., 125 – 145.
- ČORALIĆ, Lovorka, Zadarski patricij Šimun Nassi – pukovnik hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci (početak 18. stoljeća), *Povijesni zbornik – godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe*, god. 4, br. 5, Osijek, 2012., 7 – 31.
- ČORALIĆ, Lovorka, Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće), *Rijeka*, god. 18, sv. 2, Rijeka, 2013., 11 – 25.
- ČORALIĆ, Lovorka, Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Hum: Časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 10, Mostar, 2013., 162 – 182.
- ČORALIĆ, Lovorka, Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće), *Senjski zbornik*, god. 40, Senj, 2013., 523 – 546.
- ČORALIĆ, Lovorka, Krčki vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Krčki zbornik*, sv. 70, Krk, 2014., 89 – 109.
- ČORALIĆ, Lovorka, Omišani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Omiški ljetopis*, god. 7, br. 7, Omiš, 2014., 71 – 88.
- ČORALIĆ, Lovorka, Zadarski patricij Lujo Detriko (1672. – 1749.) – zapovjednik hrvatske konjice (Cavalleria Croati), *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 32, Zagreb, 2014., 99 – 129.
- ČORALIĆ, Lovorka, Zagrepčani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Historijski zbornik*, god. LXVII, br. 1, Zagreb, 2014., 119 – 127.
- ČORALIĆ, Lovorka, Dubrovčani – vojnici u mletačkim pješačkim postrojbama (fanti oltramarinini) u 18. stoljeću, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 53/2, Zagreb – Dubrovnik, 2015., 293 – 309.
- ČORALIĆ, Lovorka, Murterini u mletačkim kopnenim i mornaričkim postrojbama (18. stoljeće), *Murterski godišnjak*, sv. 11 – 12, Murter, 2015., 227 – 247.
- ČORALIĆ, Lovorka, Vojnici iz Bosne u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Prilozi – Institut za istoriju u Sarajevu*, sv. 44, Sarajevo, 2015., 35 – 55.
- ČORALIĆ, Lovorka, Zadarski otočani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, sv. 33, Zagreb, 2015., 173 – 198.

- ČORALIĆ, Lovorka, SPLICANI – *Croati a cavallo* u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Povijesni prilozi*, god. 39, br. 59, Zagreb, 2020., 229 – 249.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Peraštanin Tripun Štukanović (+ 1769) – pukovnik mletačkih oltramarina, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 50, Zagreb – Dubrovnik, 2012., 385 – 410.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Grbljani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Istorijski zapisi*, god. LXXXVI, br. 3 – 4, Podgorica, 2013., 159 – 183.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Pukovnici, bojnici, kapetani – časnici iz kaštelanske obitelji Kumbat u službi Mletačke Republike (18. stoljeće), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 57, Zagreb – Zadar, 2015., 145 – 183.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Vojnici iz Ugarske u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, *Scrinia Sclavonica: Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 15, Slavonski Brod, 2015., 89 – 111.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Novigrađani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, u: *Novigrad nekad i sad* (ur. Slobodan Kaštela), Zadar, 2016., 352 – 359.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Šibenčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 58, Zadar – Zagreb, 2016., 147 – 190.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Biograđani i Vranjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće), u: *Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa „Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti“ održanog u Biogradu 25. travnja 2014.* (ur. Božo Došen), Zadar, 2017., 455 – 474.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* – vojnici s otoka Ugljana u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću, u: *Kali* (ur. Josip Faričić), Zadar, 2017., 163 – 178.
- ČORALIĆ, Lovorka, KATUŠIĆ, Maja, Jerolim Smeća – pukovnik mletačkih prekomorskih pješačkih postrojbi (druga polovica 18. stoljeća), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 59, Zagreb – Zadar, 2017., 289 – 314.
- ČORALIĆ, Lovorka, MARKULIN, Nikola, Kotorski plemić Benedikt Paskvali (1704. – 1790.) – zapovjednik mletačkih prekomorskih pješačkih postrojbi, *Acta Histriae*, god. 26, sv. 2, Koper, 2018., 393 – 428.
- ČORALIĆ, Lovorka, MARKULIN, Nikola, Vojni inženjer Antun Marković (u. 1767.) i njegova pješačka pukovnija, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 60, Zagreb – Zadar, 2018., 167 – 204.
- ČORALIĆ, Lovorka, MARKULIN, Nikola, Trogirski plemići Michieli Vitturi – visoki časnici mletačkih prekomorskih kopnenih postrojbi u drugoj polovici 18. stoljeća,

- Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 61, Zagreb – Zadar, 2019., 361 – 405.
- FAVALORO, Francesco Paolo, *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi*, Venezia, 1995.
- MADUNIĆ, Domagoj, *Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645 – 1669)*, (doktorska disertacija, Central European University), Budimpešta, 2012.
- MARKULIN, Nikola, *Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki za vrijeme Morejskog rata (1684. – 1699.)*, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 56, Zagreb – Zadar, 2014., 91 – 142
- MARKULIN, Nikola, *Mletačka vojna organizacija u Dalmaciji i Boki od Morejskog rata (1684. – 1699.) do Požarevačkog mira 1718.* (doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru), Zadar, 2015.
- MARKULIN, Nikola, *Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki od 1700. do 1718. godine*, *Povijesni prilozi*, god. 35, sv. 51, Zagreb, 2016., 159 – 196.
- MAYHEW, Tea, *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718.*, Roma, 2008.
- MAYHEW, Tea, *Mletački vojnik na istočnoj obali Jadrana za Kandijskog rata (1645-1669)*, u: *Spomenica Josipa Adamčeka* (urednici Drago Rokсандić i Damir Agičić), Zagreb, 2009., 243 – 262.
- VRANDEČIĆ, Josip, *Borba za Jadran u ranom novom vijeku: mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi*, Split, 2013.

Lovorka ČORALIĆ

SOLDIERS FROM THE NERETVA REGION IN VENICE OVERSEAS
MILITARY LAND FORCES (18TH CENTURY)

SUMMARY

The central research attention of this paper is focused on the share of soldiers from the Neretva area (*Narenta, de Narenta*) in the Venetian overseas land units - infantry (*Fanti oltramaringi*) and cavalry (*Cavalleria Croati, Croati a cavallo*). This work is a continuation of several years of research into the issue of the role of Croats (both individual high-ranking officers and regional groups) in the Venetian army in the last century of the early modern period. The research is based, with the use of appropriate literature, on the analysis of material stored in the Venetian State Archives (Archivio di Stato di Venezia, fund of the state magistracy for the recruitment of Inquisitors sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli). Following the aforementioned material, we investigate the way soldiers from Neretva region are mentioned in the sources, their involvement in certain military branches, and with special attention, their share in the territorial forces (Cernides, Krajina) in the overseas infantry at the very end of the 18th century. The period, that is, the range of their activities (recordings), the share of individual family members, but also the physical characteristics (if they are mentioned in the source) of the soldiers is observed based on the available data. In addition, an important component of the paper is a review of the places where Neretva soldiers were listed (from Veneto, through Istria and Dalmatia to the Bay of Kotor and the Greek archipelago), as well as their military commanders (colonels) who mostly came from Dalmatian and families from Bay of Kotor. The paper aims to show one of the lesser-known components from the history of the Neretva region, but also - in a broader sense - to point out another important link from the history of the interweaving of the two Adriatic coasts. A list of all Neretva soldiers investigated so far in said units is provided in alphabetical order in the form of an attachment at the end of the paper.

Keywords: Neretva, Republic of Venice, military history, infantry, cavalry, history of the 18th century.